

Hirük bejárta az egész világot, s mindenhol a magyar szabadsághősöket ünnepelték, ahol szeretik a szabadságot. De megőrizte emléküket a magyar nép is. A magyar honvédeknek, a szabadságharc katonáinak mindig megkülönböztetett tisztelet járt szerte e hazában! De meg is érdemelték valamennyien! A magyar nép mindig vitéz katona volt, amióta kardot forgat kezében! Kérdezzétek meg, kedves gyermekeim, édesapátokat, rokonaitokat, akik a világháboruban küzdöttek, hogyan harcolt, hogyan küzdött a magyar katona? Ók bizonyosan azt mondják majd erre, hogy nem volt a világon párja vitézségben, hősiességben. Tudjátok, vagy hallottátok már, hogy ebben a szörnyű háboruban az egész világ ellenünk jött s ránk támadt. Mégis, négy álló esztendő után sem birtak velünk, a mi drága hazánk földjére soha, egyetlen ellenséges hadsereg sem tette lábát anélkül, hogy ki nem vertük volna őket, ha tizszer annyian voltak is, mint mi! Miért? Mert szent ez a föld nekünk, amelyen minden porszemet magyar véréjéssel, magyar könnyel, magyar vérrel szenteltünk meg egy évezred során magyarnak!

Kedves magyar gyermekeim! Kis testvéreim! Ugy járjatok e szép hazában bárhol, hogy azon a földön apáink vére folyt el valamikor. Nem találtok egy talpalatnyi helyet sem itt, a Kárpátok koszorujával bekerített gyönyörű földön, ahol magyar vér ne áztatta volna termékeny a mezőt s a réten fakadó virág mind-mind magyarok véréből sarjad! Ilyen nagy és dicsőséges múlt benneteket is kötelez ám, kedves gyermekeim! Mire kötelez? Arra, hogy ha egyszer megnöve benneteket is hív, szólít a haza, álljatok a kibontott zászlók alá, ne késlekedjétek, ne gondolkozzatok egy percig sem, mert gyáva magyart még nem látott a világ! Tanuljatok a márciusi ifjaktól, vegyetek példát a magyar történelem sok-sok százezer hőstől, s véssétek jól lelketekbe ezen a szent napon Petőfinek nagy esküvését:

*A magyarok Istenére esküszünk,
Esküszünk,
Hogy rabok tovább
Nem leszünk!*

Ugy legyen!

(Felnőtteknek)

Magyar Testvéreim!

Azért jöttünk ma itt össze, Kedves Magyar Testvéreim, hogy felujtsuk emlékezetünkben annak a kilencven évvel ezelőtti nagy magyar márciusnak emlékezetét, amelyhez

olyan jó időnként visszatérni, s megfürödni dicsőségében, gyönyörűségében!

Mit ünnepelünk e napon?

A magyar feltámadást!

S ha nem hinnénk a magyar feltámadásban, régen elvesztünk volna már a népek ránk zuduló viharaiban ezer esztendő folyamán. Mert másokért küzdve, másokat védve annyiszor estünk áldozatul, annyiszor huzták meg felettünk a lélekharangot, hogy ha nem hittünk volna rendületlenül a feltámadásban, eltűntünk volna a népek tengerében, mint annyi sok más nép a világtörténelemben.

Egy csodálatos tavaszi nap hajnalán, midőn a virágzó olajfák illatától volt balzsamos a levegő és a mélységes kék égbolt alatt minden ünnepélyes csendben pihent, — a sziklasirt elzáró hatalmas kőlap elvált régi helyétől. Jézus Krisztus, az Ur föltámadott. Azóta csaknem kétezer esztendő mult el s a keresztény világ milliói sohasem feledkezünk meg arról, hogy a feltámadást a lélek tulvilági szabadságának megváltását megünnepeljük.

Ahogy husvét az Isten Fiának feltámadását juttatja eszünkbe évről-évre, éppugy e nap, március 15, a magyar szabadság feltámadásának ünnepe.

Bizony sok évszázadnak kellett elmulnia, amig végre ráeszmélt az emberiség arra, hogy mindnyájan emberek vagyunk, egyazon Atyának gyermekei s mindnyájunknak joga van az életre. Sok időnek kellett elszármialnia felettünk, amig látni, hallani, érezni kezdett az ember: élvezni a madarak dalát, gyönyörködni tudott a vadvirágos mezőkben, kitárta ablakait a napsugárnak s szinte elbódult a gyönyörűségtől, a sok-sok szépségtől, amit eddig észre sem vett s aminek megismerésével csak még nagyobb tisztelet és hála töltötte el lelkét a mindenség nagy és végtelen bölcs Alkotója iránt. Ám ezzel még nem lett teljesen szabad a földi élet. Ezt a boldog szemlélődést még mindig megbénította valami: a politikai elnyomatás.

A mozgalom, amely ez ellen irányult, Franciaországban indult meg először, abban az országban, ahol legnagyobb volt az elnyomatás. Azután megindult a lavina, hogy minden nép kiharcolja magának az őt megillető szabadságot. De talán egyetlen nemzet sem lehet olyan büszke felszabadulására, mint a magyar!

A mi szabadságunk megszületésének ünnepe kilencven év óta március 15. Örömmámoros, ünnepélyes tünemény volt ez a nap, amelyből azonban hiányzott minden erőszak, s a forradalmak minden véres árnyéka.

Mert nekünk is fel kellett szabadulnunk.

A XVIII. század végén nemzetünk már a sir szélén állott, gyengült, pusztult, a török másfél százados uralma

alatt szenvedett rengeteg vérveszteséget nehezen tudta kiheverni. Pusztultunk, mert bár volt alkotmányunk, de az már rég elévült, s a megváltozott idők szellemének nem volt megfelelő többé. Gyengültünk, mert a bécsi udvar reakciós politikája minden szabadságra való törekvést csirájában elfojtott. Félt a szabadságeszméktől, mert réttegett a szomorú s vérbefulladt francia példától. Ezért volt cenzura, kémrendszer, rendőrség, katonaság, amelyekkel elnyomták a nemzetet. Nem volt akkor a magyar nemzetnek sem politikai, sem gazdasági, sem kulturális élete. És a nemzet kóros álomba merülve várta a pusztulás közeledő végnapját, amikor a sirt, melyben egy nemzet sülyyed el, népek veszik körül, s az emberek millióinak szemében gyászkönny ül... mint a költő mondta. Ám egyszer csak megszólalt a pusztulásra ítélt nemzet eleven lelkiismerete, megszólalt s felrázta, felébresztette letargikus álmából a magyart, hogy megindítsa a feltámadás felé vezető uton, amely visszaadja elsősorban az önmagában való hitet, hogy azután rátérjen arra az utra, amely a szebb, jobb, boldogabb magyar jövő felé vezet.

Ki volt ez a férfiú, aki ekkor a nemzet lelkiismeretét jelentette, mondanom sem kell, a legnagyobb magyar: gróf Széchenyi István. Az ő szavára eszmélt fel s tért magához a nemzet. Ő mutatta meg népünknek a kopár »parlagot«, amely megbecsülhetetlen természeti kincsekkel rendelkezik. Ő irányította rá a figyelmet alföldjeinkre, hegyeinkre, erdőségeinkre, nagyszerű folyóinkra, népünk elmaradottságára, politikai szabadságának hiányaira.

Széchenyi István gróf volt a nagy magvető, aki elhintette ezeket a korszerű eszméket a magyarság szívébe. És a mag csodálatosan hamar szárbaszökkent. A nagyszerű hazafiaknak egész sora lép fel egymásután az országgyűlésen, hogy telve Széchenyi eszméitől, új életre keltsék a már sirba hanyatló nemzetet. Az eszmék szét voltak hintve a magyar lelkekben, már csak teljesedésbe érésüket kellett irányítani. Ekkor állnak a magyarság elé Kossuth Lajos, Deák Ferenc, báró Wesselényi Miklós és még sokan mások s a nemzet irányítója és nagy költője, Vörösmarty Mihály, aki halhatatlan Szózatában a hazához való rendületlen ragaszkodásra hívja fel népe figyelmét. A fölbuzdult magyarság mindenütt munkát kért és vállalt: az országgyűlések az új kor szellemének megfelelően egymás után teremtik meg az ujitásokat, tördelik a szabadság korlátait, hogy végül megalkossák az új Magyarországot!

De tulajdonképeni első szabad lélekzetvétele ennek az országnak mégis csak 1848 március 15-én történt.

Azért ünnepeljük e napon a magyar szabadság születése napját.

Ma szinte elgondolkozunk rajta, miért örült annyira a szabadságharc nemzedéke a kivivott eredményeknek, annyira természetesnek találjuk azokat. Igen, mi már megszoktuk ezeket, mert beleszülettünk e jogok gyakorlásába, de éppen akkor látjuk meg, hol állott a régi Magyarország, ha e nagy idők vívmányait felsoroljuk s rádöbbenünk arra, hogy mindezek akkor még ujítások, uj-ságot, hivatalos nyelvvé a magyart tették. Akkor, ezelőtt régi rendi alkotmány, amely csak a nemes embert val-lotta a nemzet politikai jogokkal felruházott tagjának; a nemzet élére független felelős magyar miniszterium ke-rült, az intézte ügyeit, az kormányozta az országot, a job-bágyság felszabadult lealázó helyzetéből s egy lett a nem-zet testében a nemességgel; behozták a törvény előtti egyenlőséget, a köztelherviselést, a szólás- és sajtószabad-ságot, hivatalos nyelvvé a magyart tették. Akkor, ezelőtt kilencven évvel, valóban elmondhatták őseink: minden vá-gyuk, minden kívánságuk beteljesült!

Volt azonban a mi nagy szabadságnapunknak olyan oldala, amelyet hiába keresnénk más népek történelmé-ben. Amíg ugyanis a francia forradalom letiporta a hitet, elhallgattatta a vallást, hogy így erőszakkal jusson poli-tikai jogai birtokába, addig mi, magyarok büszkék lehetünk arra, hogy szabadságunkhoz nem erőszakos módon ju-tottunk, hanem alkotmányosan, és arra, hogy for-radalmi jelenetekre, királygyilkosságokra, vallásellenes mozgalmakra, vagy éppen istentagadásra nem került sor-nálunk. Ezért vagyunk büszkék szabadságunk ilyen mó-don való kivivására.

És azon az örökre emlékezetes szerdai napon a követ-kezők történtek: míg az országgyűlés 72 tagu küldöttsége Kossuth Lajos vezetésével Bécsben járt, hogy az új tör-vényjavaslatokat V. Ferdinánd király elé terjessze, — Pest ifjusága, Petőfi Sándor, Jókai Mór és a többi lánglelkű férfiu buzditására felejtethetlen emlékü tüntetést rende-zett, amellyel meggyorsította a törvényjavaslatok szentesi-tését. A szabadság, a feltámadó természet és az ifjuság szent tavasza lüktetett ereikben! Ez állította Petőfit a Pillvax-kávéház asztalára, hogy elszavalja vérpezsdítő Nemzeti dal-át, ez viszi a tömeget Jókai, Irinyi és Vasvári vezetésével a Landerer és Heckenast nyomdához, hogy ott kinyomtassák cenzura nélkül a szabad sajtó első ter-mékeit: a nemzet kívánságait tartalmazó tizenkét pontot és a Nemzeti dalt. A szabadság, természet és az ifjuság tavasza tombolt a népben a Nemzeti Muzzeum talapzatán szavaló Petőfi körül és az addig eltiltott Bánk bán felejt-hetetlen előadásán. Tavasz volt, mint mindannyiszor, mi-dőn az ember emberibb lett s föltámadott!

Szabadságunk diadalmas születésnapja után véres fellegek gyülekeztek hazánk egén, s a kítőró vihar csaknem elsöpörte ezt a sokat szenvedett nemzetet. De a nemzet Deák Ferenc szavaival türt s rendületlenül bizott az isteni gondviselésben, amely nagy történelmi feladatok végrehajtását tűzte a magyarság feladatául, amikor e földre vezette.

És ma, amikor a jó Isten kifürkészhetetlen akaratából talán egy új nagy Március előestéjén állunk, amikor közeledni érezzük a nagy feltámadás közeledését, szálljunk magunkba s tanuljunk attól a nagy nemzedéktől, amely vértelen forradalommal — a lelkek forradalmával — tudta kivívni igazát, jogos követeléseit!

Mit tanulhatunk tőlük?

Feltétlen hitet az isteni igazságszolgáltatásban! Magyarország Mária országa, Regnum Marianum s nem hiába kaptuk vissza elszakított területeink egy részét éppen Szent István esztendejében. Ez a beteljesült reménység kötelez bennünket továbbra is arra, hogy élő hittel, a jó Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal dolgozzunk a magyar feltámadásért, amely egyben az igazság diadalát is jelenti.

Tanuljuk meg attól a kilencven év előtti nagy nemzedéktől azt, hogy amikor a nemzet sorsáról, annak jövőjéről van szó, ne állítsuk előtérbe a magunk kis érdekeit, hanem önzetlenül, teljes hittel, lélekkel és akarattal álljunk szolgálatába a nagy nemzeti ügynek s tegyük félre, jobb időkre egyéni sérelmeink orvoslását.

Vegyünk példát attól a nagy márciusi nemzedéktől végül abban, hogy vannak idők a nemzet életében, amikor el kell csitulnia minden pártoskodásnak, minden széthúzásnak s kart a karba téve kell haladni a kijelölt vezető után. Mi történt volna, ha az a nagy márciusi nemzedék ahelyett, hogy a kibontott zászlók alá állott, külön-külön ment volna a szabadságára törő ellenség ellen?! Nagy nemzeti célokat csak az egész és osztatlan nemzet tud megoldani.

Előttünk egy nagy, talán a magyarság történelmében eddig a legnagyobb feladat megoldása áll: a szentistváni Magyarország teljes egészében való visszaállítása. Eleink, mikor a harcba indultak s rohamra készülődtek, fennhangon kiáltották az Üdvözítő és nagy Pátrónánk, Nagyboldogasszony nevét! Őket hívták a harcban segítségül. A múlt évben olyan fényes külsőségek s nagy lelki megújódások között lefolyt Eucharisztikus kongresszus méltó előkészület volt e nagy feladat megoldásához. Szent István éve meghozta már az első gyümölcsöket: visszanyertük igazságtalanul elrabolt területeink egy részét! Előttünk az út, amelyen járnunk kell! Egységet a hitben, egységet

a feltétlen bizalomban, amellyel nemzetünk vezetői iránt lennünk kell, egységet a végrehajtásában vállalt munkában, s akkor beteljesedik a husz éve annyiszor elimádkozott fohász:

Hiszek Magyarország feltámadásában!

E nagy küzdelemben legyenek vezetőink annak a kilencven év előtti nagy márciusi nemzedéknek halhataflan szellemei!

(V. L.)

Ünnep ez a szép nap

Ünnep ez a szép nap; szivben, templomokban
A hazaszeretet fáklyája kilobban,
Fényt derít a multra,
Mikor szent hév gyújtá lelkünket, arcunkat,
S szabadságért vivott gyönyörű harcunkat
A világ bámulta!

Tavaszi sugártól a természet ébred,
Hegyen, völgyön, sikon megmozdul az élet
És nem hagy pihenni;
Dalok zendülése, zászlók lobogása
Hivogat bennünket örök bajvívásra,
Emlékezni, tenni.

Jeltelen sirjuktól e napon kiszállnak,
Körültünk lebegnek a dícsőült árnyak,
Vértanuk és hősök,
Buzdítanak, hogy szentelt nyomaikban járjunk,
Boldogabb jövőt is csak magunktól várjunk
És legyünk erősek.

Mi pedig, kik ama kort még nem feledtük
S dícső küzdelmében részünket kivettük
Verejtékkal, vérrel,
Mutassuk az utat bölcsen intve, óva,
Melyen viharüzött nemzetünk hajója
Biztos parthoz ér el.

S ha örök álomra hajtjuk le fejünket,
A tulvilágra is kíséren bennünket
Hit és remény szava:
Hogy rég elfelejtett hült poraink felett,
Szabadsága szárnyán naggyá emelkedett
S felvirult a haza.

(Lévay József).